

Kellele on vaja Eesti Meditsiiniraamatukogu?

Väino Sinisalu – pearaamatupidaja

Vastus on ette teada, loomulikult eriala professionaalidele – arstidele, teadlastele, õdedele, meditsiiniõppuritele.

Eesti Meditsiiniraamatukogu asutati 1944. a ja on oma 60 tegevusaasta jooksul leidnud kindla koha Eesti meditsiinimaastikul. Viimase nelja aasta jooksul on olnud päevakorral küsimus – kas likvideerida see iseseisva asutusena ja liita mõne teise raamatukogu või vastloodud Tervise Arengu Instituudiga – või hoopiski, selline asutus ei õigusta end ja otstarbekam oleks raamatukogu fondid jaotada suurhaiglate vahel. Räägitud on sellest kord ägedamalt, kord leebemalt, kuid mingi konkreetse lahenduseni pole jõutud.

Ometigi on end raamatukogu lugejaks registreerinud 3051 inimest, neist 718 arsti ja teadustöötajat, 648 meditsiiniõde, 417 arstiüliõpilast ja 674 meditsiinikooli õppurit. Meditsiiniga piirnevate erialade esindajaid on lugejate hulgas 594: psühholoogid, tervisekasvatuse õpetajad, sotsiaaltöötajaid, farmatseudid jt. Väärrib märkimist, et enamus lugejaist elab Tallinnas, vaid 16% registreeritud külastajatest elab väljaspool pealinna. Kõrgem haridus on 32% lugejatest. Need arvud ei vaja kommenteerimist: raamatukogu ei külasta vaid arstid, suurema osa raamatukogu teenuste kasutajatest võib viia ühisnimetuse – lai meditsiiniavalikkus – alla.

Elmise aasta statistika põhjal võime väita, et registreerunud lugejad on ka aktiivsed raamatukogu kasutajad. Nii külastas 2003. a Eesti Meditsiiniraamatukogu 20 688 inimest – iga registreerunud lugeja vajas aasta jooksul 7 korral raamatukogu teenuseid.

Raamatukogu omalt poolt on püüdnud igakülgset lugejate soove ja vajadusi rahuldada. Praeguseks on selle fondides 270 000 nimetust raamatuid ja ajakirju. Raamatukogu töötajad aitavad orienteeruda rahvusvahelistes meditsiinikirjanduse andmebaasides ja koostavad lugeja soovi korral publikatsioonide nimekirju mingil kindlal teemal.

Raamatukogul on informatsioon meditsiiniraamatute kohta Eestis ja kogu maailmas. Vajaduse korral saab soovitud raamatu Eestisse tellida. Lugejal on võimalik raamatukogu vahendusel saada tasuta artiklikoopiaid Läti, Leedu ja Poola vastavatest raamatukogudest. Mõõduka lisatasu eest on võimalik tellida lugejat huvitava artikli täisteksti koopia Rootsi Karolinska Instituudi raamatukogust, aga ka Saksamaa või USA meditsiinirahvusraamatukogust. Bibliograafia abil saab kasutada tasuta *Medline*'i andmebaase internetis, kohapeal pääseb ka Soomes koostatud internetikataloogi *EBM Guidelines: Evidence-Based Medline*. Lugejatel on võimalik kasutada

ka TÜ Kliinikumi medinfo keskuse andmebaase, uudse teenusena saab raamatukogu vahendusel dokumenditeenistuse – subito – kaudu tellida kiiresti ükskõik millises ajakirjas avaldatud artikli täisteksti. Lugeja peab vaid edastama artikli bibliograafilised andmed. Artiklit saab tellida ja see edastatakse elektroonselt.

Eesti Meditsiiniraamatukogu on esindatud ka Eesti Raamatukogude elektronkataloogis Ester (<http://ester.nlib.ee>).

On loomulik, et meditsiiniraamatukogud töötavad kogu maailmas ühise eesmärgi nimel ja koopereeruvad, et üksteist täiendada. Nii on ka Eesti Meditsiiniraamatukogu aastast 2000 Euroopa Terviseinformatsiooni ja Terviseraamatukogude Assotsiatsiooni (EAHIL) ja New Yorgi Teaduste Akadeemia liige ning tema lugeja saab piltlikult väljendades kasutada kogu maailma meditsiiniraamatukogude fonde.

Jälgides elektrooniliselt edastatava informatsiooni järjest laienevat kasutamist, võib ju ka arvata, et trükitud raamatutel ja ajakirjadel ei ole tulevikus enam olulist tähendust. Siiski on selline arvamus ennatlik ja arvata võib, et vale. Kui tekkis kino, ei suretanud see välja teatrit, televisioon ei tõrjunud kino, ei asenda ka elektrooniline informatsiooni edastamine trükitud raamatut ega ajakirja. Oma koht ja tähendus on neil kõigil.

Raamatukogu ei tähenda pelgalt laoruumi, kus raamatud ja ajakirjad riulitele on sätitud ja neid sobivas mikrokliimas hoitakse. Niisama tähtis on teada, milline väljaanne just vajalik on ja see kiiresti üles leida. Bibliograafi kui lugeja nõustaja ning abistaja funktsioon muutub süvenevas informatsiooniuputuses järjest vajalikumaks.

Kindlasti on omajagu õigust sotsiaalministeeriumil kahelda selles, kas meditsiiniraamatukogu peaks olema just nende haldusalas. Ka Eesti Rahvusraamatukogul on seadusejärgne kohustus katta nende vastusala Eesti raamatukogu võrgus humanitaar- ja sotsiaalteaduste valdkonnas ning meditsiiniala eest nad seaduse järgi hoolt kandma ei pea. Õigus on ka Eesti meditsiiniüldsusel, kes peab meditsiiniraamatukogu vajalikuks oma kvalifikatsiooni säilitamisel ja parandamisel. Õigus on Eesti Meditsiiniraamatukogu töötajatel, kes on entusiastlikult oma tööd teinud ja aja nõudmistega kaasas käinud ning kuidagi ei taha leppida perspektiiviga, et raamatukogu lihtsalt kaob ja selle fondid jagatakse laiali.

Kõigile on tuntud võllanali – kui tahad mingi probleemi lahendamist edasi lükata või lahendamisest loobuda – moodusta komisjon. Ometi on seekord asi naljast kaugel: ilmselt tuleks raamatukogu lammutamise otsus edasi lükata ja leida mõistlik alternatiiv senise tegevuse jätkamiseks. Eesti Meditsiiniraamatukogu on nähtus, mis jääb kindlasti vaid ühe ametkonna kompetentsist väljapoole ja on kogu Eesti riigi asi.